

2. Закон України Про вищу освіту. URL:: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

3. Матеріали Науково-методичної міжуніверситетської конференції з міжнародною участю. Забезпечення якості освіти у вищій медичній школі / За редакцією доктора медичних наук, професора В. Г. Марі-череда. МОЗ України. Одеса : ОНМедУ. 18–20 січня 2023 р.

4. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні. URL: https://moz.gov.ua/uploads/1/8475-medical_education_analytics.pdf

5. Чабан О. С. Хаустова О.О. Коваль І. А, та ін., за заг. ред. О. С. Чабана. 2-ге вид., переробл. і доповнене. 2021. Комунікативні навички лікаря : підруч. Для студ. вищих мед. навч. закладів та фахівців прак. мед. К. : Видавець Заславський О.Ю. 434 с.

6. Vizniuk, I., Dzekan, O., Dolynnyi, S., Fomin, O., Fomina, N., & Ordatii, N. (2022). Ukrainian experience of the pedagogical training of medical specialists in the context of European integration processes. *Revista Eduweb*, 16(4), 65–77 с. URL: <https://revistaeduweb.org/check/16-4/6-65-77.pdf>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-403-0-10>

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL STAFF IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL TRAINING OF FUTURE NAVIGATORS

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ У КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІВ

Popkov B. I.

*Senior Lecturer at the Department of
Tactics and Combined Military
Disciplines, Institute
of the Naval Forces
National University
“Odesa Maritime Academy”
Odesa, Ukraine*

Попков Б. І.

*старший викладач кафедри тактики
та загальновійськових дисциплін
Інститут Військово-Морських Сил
Національного університету
«Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

Професія викладача у морському закладі вищої освіти має міжгалузевий характер. Вона охоплює декілька складників зокрема: морську діяльність, ґрунтовні знання технічних дисциплін, правові та психолого-педагогічні знання, і обумовлює різні траєкторії підвищення рівня кваліфікації викладачів. Екологічна підготовка викладачів-

судноводіїв також є надзвичайно важливою складовою професійного розвитку в умовах зростаючої екологічної свідомості та потреби в сталому використанні морських ресурсів. Морські заклади освіти, які готують фахівців для морського транспорту, мають забезпечувати високу якість навчання з урахуванням екологічних аспектів. Тому професійний розвиток викладачів у контексті екологічної підготовки є важливим аспектом сучасної освітньої системи.

Питаннями професійного розвитку науково-педагогічних працівників у сучасному відкритому суспільстві займався М. Кириченко, який розглядає його як «цілеспрямований, пролонгований і поетапний процес фахового становлення, саморозвитку компетентного фахівця, професіонала, особистості, який характеризується неперервністю, системністю, динамізмом, циклічністю і синергізмом та передбачає інноваційний науково-методичний супровід з урахуванням освітніх потреб, мотивації і потреб педагогів тощо» [2, с. 21]. На думку науковця, професійний розвиток педагогічного працівника охоплюють чотири аспекти в їх цілісності і взаємозумовленості, зокрема: біологічний, що пов'язаний з розвитком індивідуальних якостей фахівця; психічний, який стосується його особистості; духовний, який спрямований на розвиток творчого потенціалу на основі інтеріоризації загальнолюдських і національних морально-етичних орієнтирів; професійний, який охоплює неперервний професійний саморозвиток і самовдосконалення упродовж усього життя [2]. Погоджуємося із загальними аспектами, виокремленими М. Кириченко, які утворюють професійний розвиток педагогічного працівника. Також зазначимо, що педагогічний працівник морського закладу освіти виконує специфічну діяльність і потребує постійного вдосконалення знань та отримання додаткових навичок із суміжних дисциплін, зокрема з міжнародного права, англійської мови, охорони морського середовища та ін.

У цьому аспекті В. Звєкова, О. Дімоглова стверджують, що сучасні методи викладання фахових дисциплін у морських закладах освіти впливають на формування іміджу майбутнього моряка. Тому вкрай важливо забезпечити професійний розвиток педагогічним працівникам морського закладу освіти, постійно інформувати їх про нові наукові дослідження, інновації, передові практики у галузі морської освіти. Зокрема, ефективними способами підвищення кваліфікації викладачів фахових морських дисциплін науковці вважають відвідування міжнародних конференцій, обмін досвідом викладання дисциплін для майбутніх морських фахівців, обмін найкращими практиками та ефективними методами навчання [1]. У закладі освіти формується імідж моряка, і саме викладацький склад «задає тон» майбутній професійній діяльності. Тому викладачі-практики мають розуміти

свою відповідальність перед майбутніми судноводіями, намагаючись знайти індивідуальну освітню траєкторію здобувача за допомогою різноманітних методів навчання та вміння ефективно передавати інформацію. В ідеалі викладач має сам бути з морським досвідом, однак це не завжди так. Що стосується екологічної підготовки викладачів, то з урахуванням загроз змін клімату, виснаження природних ресурсів та інших екологічних проблем, екологічна свідомість та знання стають надзвичайно важливими. Тому заклад освіти має забезпечити спеціалізовані курси саме з екологічної підготовки науково-педагогічних працівників.

У дослідженні ми наголошуємо на важливості отримання між-дисциплінарних знань, які можуть бути успішно впроваджені в інтегровані курси підвищення кваліфікації викладачів. Так, наприклад, цікавим є досвід викладачів кафедри морського та господарського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. Розкриваючи специфіку викладання міжнародного морського права для здобувачів різних спеціальностей, викладачі Г. Сандюк, О. Дубинський зазначають, що методика викладання морського права істотно відрізняється для здобувачів тів різних спеціальностей, причому є великий контраст у перцептивних здібностях студе здобувачів-юристів та здобувачів інженерних спеціальностей. Наприклад, на відміну від здобувачів-технарів, студенти-юристи здатні опрацювати надзвичайно великі обсяги матеріалу, що зумовлює вибір різних методик викладачами для викладання цих курсів. Підвищуючи свою компетентність, викладачі разом зі здобувачами здійснюють наукові дослідження у сфері морського права, публікуючи результати цих досліджень у збірниках тез доповідей міжнародних науково-технічних конференцій. Також проводиться співпраця з юристами-практиками з морського права [3]. Тобто викладачі розширюють свій професійний досвід викладання морського права не тільки для здобувачів-юристів, але й для здобувачів технічних спеціальностей, отримуючи нові знання побудови судна, технічної термінології тощо. Однією з тем, включених до правових дисциплін, є правове регулювання охорони природного навколишнього середовища. Особлива увага приділяється конвенціям SOLAS та MARPOL, що сприяє кращому розумінню прикладного значення цих конвенцій. Таким чином, простежуємо зв'язок між викладанням права та екологічних дисциплін, що є підвищенням рівня знань викладачів.

Авторська позиція корелює з обґрунтованим нижче баченням деяких аспектів професійного розвитку викладачів у контексті екологічної підготовки. В першу чергу, викладачі повинні володіти актуальними знаннями про екологічні проблеми у морській галузі, новітні підходи до їх вирішення та можливості для сталого розвитку.

Це може включати вивчення нових екологічних досліджень, законодавства, технологій, екологічних організацій, форумів тощо.

Удосконалюючи методику викладання фахових дисциплін за допомогою екологічного контенту, викладачі повинні застосовувати комп'ютерні, інтерактивні та практичні методи навчання, які сприяють формуванню екологічної свідомості та активної позиції здобувачів стосовно природних ресурсів. Важливо, щоб екологічні аспекти були інтегровані в різні дисципліни, незалежно від їхньої спеціалізації. Викладачі повинні розробляти такі навчальні програми та силабуси, які охоплюють аспекти сталого розвитку та екології.

Наступним є участь у наукових дослідженнях з екологічних питань, що дозволить викладачам-практикам бути в курсі останніх тенденцій і передавати цю інформацію здобувачам. Окрім цього, викладачам слід бути відкритими до постійного саморозвитку та самонавчання. Рекомендується на регулярній основі брати участь в курсах підвищення кваліфікації, міжнародних конференціях, навчальних практикумах, семінарах, професійних тренінгах, тематичних вебінарах, майстер-класах, закордонних стажуваннях, де обговорюються екологічні питання. Також важливо розробляти і поширювати навчально-методичні матеріали на основі цих заходів, які сприяють зростанню екологічної свідомості.

Для саморозвитку викладачі можуть співпрацювати з екологами, громадськими організаціями, підприємствами та іншими фахівцями для спільного вирішення екологічних проблем і популяризації знань серед здобувачів. Також, починаючи з 2023 року у відкритому доступі в Україні є штучний інтелект (ChatGPT), який можна ефективно використовувати під час вивчення екологічних дисциплін.

Отже, професійний розвиток викладачів у контексті екологічної підготовки є важливим кроком у формуванні екологічної свідомості здобувачів та сприянні розвитку сталого суспільства. Екологічна підготовка викладачів судноводіїв допоможе забезпечити трансформацію морської індустрії в більш екологічно відповідальну та сталу галузь. Освітні заклади відіграють ключову роль у формуванні екологічної свідомості та поведінки майбутніх поколінь, і тому професійний розвиток викладачів в цьому напрямку є дуже актуальним. Деякі аспекти професійного розвитку науково-педагогічних працівників стосуються оновлення знань і навичок щодо екологічних проблем, розробки та впровадження активних методів навчання, інтеграції екологічних тем в освітні програми, залучення викладачів до наукових досліджень, саморозвитку і самовдосконалення, співпраці з фахівцями інших галузей, використання штучного інтелекту (ChatGPT) під час вивчення екологічних дисциплін.

Література:

1. Звєкова В., Дімоглова О. Вплив сучасних методів викладання фахових дисциплін у морських закладах освіти на професійний імідж майбутніх моряків. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки»*. Вип. 48. С. 97–104. <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/245/235> (дата звернення 29.12.2023).

2. Кириченко М.О. Інноваційні підходи до професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівних кадрів освіти у відкритому суспільстві. *Професійний розвиток та управління людськими ресурсами в системі післядипломної педагогічної освіти в контексті трансформації освіти України* : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф., Київ, 28 жовтня 2016 р. / за заг.ред. В. В. Олійника. К. : УМО НАПН України, 2016. 601 с.

3. Сандюк Г. О., Дубинський О. Ю. Специфіка викладання міжнародного морського права та морського приватного права для студентів різних спеціальностей: досвід кафедри морського та господарського права нук. *LEX PORTUS*. 2018. № 2 (10). С. 223–233.